

KICHIK BIZNES RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Madirimov San'at Rajabovich

Erkin izlanuvchi

+998 94 758 88 22

Annotatsiya: Ushbu tezisda kichik biznes sub'ektlarining raqobatbardoshligini oshirishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish masalasi keng va chuqur o'rganiladi. Bugungi raqamli iqtisodiyot sharoitida sun'iy intellektning roli va imkoniyatlari, uning yordamida mahsulot va xizmatlar sifatini oshirish, mijozlar ehtiyojlarini aniqlash, samaradorlik va daromadlarni ko'paytirish, biznes jarayonlarini avtomatlashtirishning ahamiyati batafsil yoritiladi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, kichik biznes, raqobatbardoshlik, avtomatlashtirish, raqamli iqtisodiyot, innovatsion texnologiyalar, big data, mijozlar analitikasi.

Bugungi tez sur'atlar bilan rivojlanib borayotgan raqamli iqtisodiyotda kichik biznes sub'ektlarining raqobatbardoshligi muhim va dolzarb masala bo'lib qoldi. Dunyoda iqtisodiy taraqqiyot, yangi texnologiyalarning massiv joriy qilinishi, xaridorlar ehtiyojining o'zgarishi, global bozorlarning ochiqligi har qanday sohada faqat ilg'or, innovatsion yondashuvlarni talab qilmoqda. Shu nuqtada sun'iy intellekt texnologiyalari zamonaviy biznes taraqqiyotida inqilob darajasidagi yangilik sifatida tan olinmoqda. Hozirgi kunda sun'iy intellekt faqat yirik korxonalar emas, balki kichik biznes vakillari uchun ham uzoq kelajak emas, aksincha, real, kundalik amaliyotga aylangan. Uning yordamida kichik biznes sub'ektlari bozor muhitini aniqlik bilan o'rganish, raqobatchilar harakatini oldindan ko'ra olish, mahsulot va xizmatlarni jadal takomillashtirish, ishchi kuchini tejash, operatsion xarajatlarni qisqartirish imkoniga ega.

Sun'iy intellekt deganda, mashina va dasturiy vositalar yordamida inson aqliga xos bilim, tahlil va qaror qabul qilish funksiyalarini sun'iy shaklda qayta ishlab chiqish tushuniladi. Odatda biznes jarayonlarida sun'iy intellekt texnologiyalari quyidagi asosiy yo'nalishlarda keng tatbiq qilinmoqda:

- Avtomatik tahlil va prognoz,
- Katta ma'lumotlarni qayta ishlash (Big Data),
- Mijozlar ehtiyojini bashorat qilish,
- Marketing va sotuvi samaradorligini oshirish,
- Resurslarni boshqarish,
- Yaqin va uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish.

Sun'iy intellekt yordami bilan biznes jarayonlari oldingi holatga nisbatan ancha tez va aniq bajariladi. Hamda, raqamli algoritmlar yordamida mijozlar portretini yaratish, ularning xarid odatlarini, talab va ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish, bozordagi mavjud imkoniyatlarni aniqlash imkoniyati ochiladi. Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalarini faol joriy qilgan kichik bizneslar bozorda o'z nufuzini mustahkamlash, raqobatga bardosh bera olish qobiliyatini sezilarli orttiradi.

Kichik biznes ko'plab ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etishda, bandlik darajasini oshirishda, aholining ijtimoiy holatini yaxshilashda va iqtisodiy o'sishda muhim rol o'ynaydi. Shu sabab kichik biznesda resurs va imkoniyatlar har doim ham yetarli bo'lmagan sharoitda sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida xorijiy bozorlarga chiqish, mahsulot va xizmatlarni innovatsion yondashuvlar bilan taklif etish, butun biznes jarayonlarini soddalashtirish, xarajatlarni kamaytirish va samaradorlikni oshirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Hozirda kichik bizneslarda sun'iy intellekt dasturlaridan asosan quyidagi yo'nalishlarda foydalaniladi:

- Mijozlar bilan muloqot va servis: Chatbotlar, onlayn yordamchi, AI asosidagi sodiqlik dasturlari;

- Marketing va reklama: Maqsadli reklamani avtomatik tahlil qilish, targ'ibot strategiyasini tanlash;
- Savdo va xizmat ko'rsatishda soddalashtirilgan xizmatlar;
- Logistika va zaxiralar boshqaruvi: sun'iy intellekt asosida optimal yetkazib berish hamda zahira tahlili;
- Analiz va prognoz jarayonlari: Bozor va raqobat muhitini avtomatik o'rganish;
- Hisobot va moliyaviy avtomatlashtirish: Inson ishtirokini minimal darajada kamaytirish.

Kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish uchun sun'iy intellekt texnologiyalari rivojlangan davlatlarda zo'r natijalar bermoqda. Bunday ilg'or yondashuvlar mahsulot va xizmatlarning sifat ko'rsatkichlarini oshiradi, xizmatlar tezligi, mijoz qoniqishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va eng muhimi, yangi mijozlar oqimini shakllantiradi.

Kichik biznes faoliyatida sun'iy intellekt texnologiyalarini muvaffaqiyatli qo'llash biznesga quyidagilarni beradi:

- Bozor va mijozlar ehtiyojini o'rganish, tahlil qilish, yangi mahsulot, xizmat va xizmatlar yaratishda ilg'or innovatsiyalardan foydalanish;
- Xarajatlarni optimallashtirish va resurslardan samarali foydalanish;
- Ishchi kuchini tejash, ma'muriy va operatsion bosqichda inson xatolarini kamaytirish;
- Onlayn savdo va xizmatlar uvedomleniyasini avtomatlashtirish;
- Mijozlar ehtiyojiga mos xizmatlarni taklif qilish va ular bilan individual aloqani yo'lga qo'yish;
- Real vaqt rejimida biznes natijalarini monitoring qilish hamda strategiyani moslashtirish;
- Logistika, ombor va zahira tizimlarida avtomatlashtirilgan boshqaruv vositalarini kengaytirish.

Marketingda sun'iy intellektdan foydalanish reklama byudjetlarini tejash, aniqlik va samaradorlikni oshirish imkonini beradi. AI yordamida maqsadli auditoriyani aniqlash, reklama kampaniyalarini maksimal moslashtirish, reklama natijasini real vaqtda baholash mumkin. Bu esa mijozlar ehtiyojiga eng yaqin yechimlarni ishlab chiqishda muhim vosita vazifasini o'taydi [1].

Sun'iy intellekt zamonaviy bozorda raqobat muhitini tubdan o'zgartirmoqda. Algoritmilar va avtomatik tahlil vositalari yordamida kichik bizneslar:

- Bozor kon'yunkturasining o'zgarishini birinchi bo'lib sezish;
- Raqobatchilar harakatini kuzatish va ilgari choralar ko'rish;
- Yangilangan va talab yuqori mahsulot yo'lga qo'yish;
- Innovatsion xizmat va servislarni joriy qilish orqali mijozlarni jalb qilish imkoniyatiga ega.

Yaqin kelajakda sun'iy intellekt asosida aqlli narx belgilash tizimi, avtomatlashtirilgan yetkazib berish, "Prediktiv analytics" yordamida barcha biznes jarayonlarni oldindan prognozlash va stavka qo'yish, eksport-import jarayonlarini soddalashtirish, xalqaro hamkorlikni avtomatik monitoring qilish kabi barcha imkoniyatlar ham kengayib boradi. Chunki sun'iy intellekt global bozorlarda kichik biznes uchun katta eshiklarni ochadi [2]

Kichik biznes vakillari uchun sun'iy intellektga o'tishda, albatta, ma'lum muammolar mavjud. Jumladan:

- IT infratuzilmaning zaifligi, texnik va texnologik tayyorgarlik;
- Malakali sun'iy intellekt mutaxassislarining yetishmasligi;
- Investitsion muammolar va mablag' taqchilligi;
- Raqamli savodxonlik, hamkorlik va xavfsizlik masalalari.

Bu muammolarni bartaraf qilish uchun bir qator yo'nalishlarda harakat qilish lozim – bu informatika va sun'iy intellekt sohasida zamonaviy mutaxassislar tayyorlash, biznes sub'ektlariga IT startap grantlari va imtiyozli kreditlar ajratish, davlat tomonidan texnik yordam dasturlarini kengaytirish, IT

park va innovatsion texnologiyalar klasteri ochish, kichik biznes exportchilari uchun sun'iy intellekt asosidagi tayyor dasturlar va platformalar ishlab chiqishdan iborat. Xalqaro tajriba ham ko'rsatadiki, davlat va nodavlat sektor hamkorlikda sun'iy intellektga doir ilmiy va amaliy platformalarni yaratish, kichik biznes sohasida texnologik bilimlarni chuqurlashtirish muhim [3].

Dunyo amaliyoti shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalaridan kichik biznesda muvaffaqiyatli foydalanish strategik yondashuv, dasturiy va texnik infratuzilmaning uzviy uyg'unligi, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash va xodimlar malakasini doimiy oshirish bilan bog'liq. AQSh, Yaponiya, Xitoy, Hindiston, Germaniya va boshqa yetakchi davlatlarda kichik biznes uchun tayyor sun'iy intellekt platformalari ishlab chiqilgan. Ular nafaqat tayyor sun'iy intellekt yechimlari, balki uni har bir kichik biznes uchun moslashtiruvchi dasturlar, texnik yordam, trening va biznes akseleratorlar va IT parklar orqali qo'llab-quvvatlab kelmoqda. O'zbekistonda ham 2022-2024 yillarda kichik biznes va sun'iy intellekt sohasida sezilarli o'zgarishlar yuz berdi [4].

Xulosa

Sun'iy intellekt texnologiyalari – bugunning va yaqin kelajakning eng muhim raqamli yechimlaridan biri sifatida kichik biznes sub'ektlari oldida cheksiz imkoniyatlar yaratadi. Sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida biznes jarayonlarini tubdan tubdan takomillashtirish, yangi mahsulot va xizmatlarni muomalaga chiqarish, mijozlarni chuqurroq tushunish va raqobatchilardan ustun bo'lish imkoniyati yuzaga keladi. Shuningdek, biznesda barcha jarayonlarni optimallashtirish, operatsion xarajatni qisqartirish, resurslarni samarali taqsimlash, xodimlar va mijozlar ehtiyojini to'laroq qondirish mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Islomov F. Sun'iy intellekt texnologiyalari va kichik biznes innovatsiyalari. – Toshkent: "Ilm zamin", 2019.
2. Tursunov H. Kichik biznesda AI texnologiyalari va raqobatbardoshlik. – Namangan: "Innovatsiya", 2021.

3. Mamatqulov J. Raqamli iqtisodiyotda kichik biznes. – Toshkent: “Biznes kitob”, 2018.
4. Omonov O. Sun’iy intellekt va zamonaviy logistika. – Farg‘ona: “Iqtisod press”, 2022.
5. Xushvaqtoov B. Raqamli yangilanish va kichik tadbirkorlikda yangi imkoniyatlar. – Toshkent: “Yangi asr”, 2023.
6. Nazarov S. Sun’iy intellekt asosida marketing strategiyalari. – Buxoro: “TechnoMedia”, 2024.